

Historia, klasa II gimnazjum

Program nauczania: D. Bąkowski, M. Ryckowska-Bryl, *Program nauczania historii w klasach I – III gimnazjum*, Rumia 2002, [Wydawnictwo Pedagogiczne Operon], (DKOS - 4014 - 1/02), s. 11.

Temat lekcji: Reformacja w Europie w XVI w.

Zagadnienia:

1. Przyczyny reformacji.
2. Główne nurty reformacji europejskiej.
  - a) luteranizm
  - b) kalwinizm
  - c) anglikanizm
3. Wojny religijne.

Cele ogólne:

- a) poznawcze:
  - Uczniowie zdobywają wiedzę dotyczącą reformacji i wojen religijnych w Europie, poznają daty oraz pojęcia związane z tematem.
- b) kształcące:
  - Uczniowie rozwijają wybrane umiejętności techniczne: pracy z mapą ścienną i interaktywną, tekstem źródłowym, filmem historycznym
  - Uczniowie zdobywają umiejętność intelektualną – myślenia w kategoriach przyczynowo-skutkowych.
- c) wychowawcze:
  - Rozwijanie postawy tolerancji religijnej uczniów.

Cele operacyjne:

Poziom I. Wiadomości

Kategoria A: Zapamiętanie wiadomości

- Uczeń po lekcji zapamiętał daty:
1517 r. – wystąpienie Marcina Lutra
1529 r. – sejm Rzeszy w Spirze
1555 r. – pokój w Augsburgu
23/24 VIII 1572 r. – noc św. Bartłomieja
1598 r. – edykt nantejski
- Uczeń potrafi wymienić postacie: Marcin Luter, Jan Kalwin, Henryk VIII, Edward VI, Karol V, Henryk IV.

- Uczeń kojarzy pojęcia: nepotyzm, sprzedaż odpustów, reformacja, protestantyzm, luteranizm, kalwinizm, hugenoci, anglikanizm, predestynacja, „czyj kraj, tego religia”.
- Uczeń zna nazwy geograficzne: Wittenbergia, Augsburg, Genewa, Nantes.

Kategoria B: Zrozumienie wiadomości

- Uczeń rozumie przyczyny reformacji w Europie.
- Uczeń potrafi zdefiniować wyżej wymienione pojęcia.
- Uczeń potrafi opisać główne założenia nowych wyznań protestanckich.
- Uczeń potrafi streścić przebieg wojen religijnych.

Poziom II. Umiejętności

Kategoria C: Stosowanie wiadomości w sytuacjach typowych (znanych)

- Uczeń potrafi zanalizować fragment tekstu źródłowego „Tezy Marcina Lutra z 1517 r.”.
- Uczeń potrafi wskazać na mapie kraje, w których przeważali katolicy, kraje protestanckie i kraje ogarnięte wojnami religijnymi.
- Uczeń potrafi poprawnie stosować pojęcia związane z tematem.
- Uczeń potrafi formułować wnioski na podstawie poznanego materiału – powiązać przyczyny reformacji z jej konsekwencjami.
- Uczeń potrafi wskazać podobieństwa i różnice między wyznaniem protestanckimi.
- Uczeń potrafi wskazać podstawowe różnice między katolicyzmem a wyznaniem protestanckimi.

Kategoria D: Stosowanie wiadomości w sytuacjach problemowych (nowych).

- Uczeń dostrzega związki między ideałami Odrodzenia a dążeniami reformacyjnymi.
- Uczeń potrafi omówić pozytywne aspekty reformacji.
- Uczeń potrafi przewidzieć stanowisko Kościoła katolickiego wobec reformacji.
- Uczeń potrafi rozpatrywać problem reformacji i wojen religijnych w szerszej optyce – jako problem także o podłożu politycznym i ekonomicznym.

Środki dydaktyczne:

1. Podręcznik: D. Bąkowski, *Historia 2. Podręcznik dla uczniów gimnazjum*, Gdynia 2003, s. 51-59.
2. Zeszyt ćwiczeń: D. Bąkowski, W. Wejher, *Historia 2. Zeszyt ćwiczeń dla uczniów gimnazjum*, Gdynia 2003, s. 29-30.
3. Mapy: ścienna (*Europa w XVI w.*) i interaktywna na płycie CD (*Stosunki wyznaniowe w Europie* [w:] Atlas historyczny PWN, Warszawa 2003.).

4. Tekst źródłowy „Tezy Marcina Lutra z 1517 r.”.
5. Fragment filmu „Marcin Luter”.
6. Załączniki do konspektu.

Metody:

1. Metody podające:
  - Wykład
  - Rozmowa nauczająca (pogadanka)
2. Metody aktywne (poszukujące):
  - Indywidualna praca uczniów pod kierunkiem nauczyciela: z mapą, z tekstem źródłowym i filmem.

TOK LEKCJI

Ogniwa lekcji (czas w minutach)	Treści merytoryczne	Czynności N/U N – nazwa metody U – system poleceń, pytań, skierowanych do ucznia	Kształtowane umiejętności uczniów
I. Czynności organizacyjno-porządkowe 2’		Sprawdzenie listy obecności	
II. Rekapitulacja wtórna (ogniwo sprawdzające stopień opanowania wiadomości z ostatniej lekcji) 5’	<p><u>Daty:</u> ramy czasowe renesansu – od schyłku XIII w. (we Włoszech) i od początku XV w. w pozostałych krajach europejskich do końca XVI w.</p> <p><u>Postacie:</u> Leonardo da Vinci, Michał Anioł, Francesco Petrarca, Erazm z Rotterdamu, Thomas More, Niccolo Machiavelli, Jan Gutenberg</p> <p><u>Pojęcia:</u> renesans (odrodzenie), humanizm, mecenat</p> <p><u>Nazwy geograficzne:</u></p>	<p>N: <u>Pogadanka</u></p> <p>U: Na poprzedniej lekcji zapoznaliśmy się z dorobkiem kulturowym renesansowej Europy. Przypomnijmy, co oznacza pojęcie <i>renesans</i>? Jaki kraj uznawany jest za kolebkę renesansu? Proszę podać ramy czasowe epoki. Proszę wyjaśnić pojęcie <i>humanizm</i>.</p> <p>W czym przejawiała się postawa humanistyczna? Co rozumiemy pod pojęciem <i>mecenatu</i>? Wymieńmy wybitnych przedstawicieli epoki</p>	Uczeń potrafi zaprezentować zdobytą wiedzę historyczną na forum klasy, potrafi poprawnie stosować pojęcia związane z tematem i formułować logiczne wnioski poparte sensowną argumentacją.

	Rzym, Mediolan, Florencja	odrodzenia i opiszymy krótko ich dokonania.	
III. Ogniwko wiążące 2'		<u>Informacja nauczyciela (wprowadzenie do nowej lekcji):</u> Humanistyczne przesłanie <i>carpe diem</i> doprowadziło do tego, że miejsce średniowiecznego teocentryzmu (z gr. Theos – ‘Bóg’ i z łac. centrum – ‘środek’), który w centrum świata stawiał Boga, zajął antropocentryzm (z gr. anthropos – ‘człowiek’), w myśl którego centrum zajmował człowiek i jego doczesne sprawy. W konsekwencji zmienił się stosunek do Kościoła i do jego nauki. Tak więc humanizm niejako utorował drogę reformacji, o której będziemy mówili na dzisiejszej lekcji. Nauczyciel zapisuje na tablicy temat lekcji oraz zagadnienia do tematu.	Uczeń potrafi powiązać nowe wiadomości z posiadaną już wiedzą.
IV. Tok lekcji właściwej 27' 10'	<u>Daty:</u> 1517 r. – wystąpienie Marcina Lutra, 1529 r. – sejm Rzeszy w Spirze, 1555 r. – pokój w Augsburgu, 23/24 VIII 1572 r. – noc św. Bartłomieja, 1598 r. – edykt nantejski <u>Postacie:</u> Marcin Luter, Jan Kalwin, Henryk VIII, Edward VI, Karol V,	N: <u>Wykład</u> Nauczyciel omawia przyczyny reformacji. Prezentuje reformację jako ruch odnowy życia religijnego w Kościele katolickim, jednocześnie zwracając uwagę na jej podłoże ekonomiczne i polityczne. Charakteryzuje założenia głównych nurtów reformacji. Wymienia najważniejsze wojny religijne i w skrócie omawia ich przebieg.	Uczeń kształtuje umiejętność myślenia w kategoriach przyczynowo-skutkowych oraz umiejętność sporządzania notatki.

	<p>Henryk IV. <u>Pojęcia:</u> nepotyzm, sprzedaż odpustów, reformacja, protestantyzm, luteranizm, kalwinizm, hugenoci, anglikanizm, predestynacja, „czyj kraj, tego religia”. <u>Nazwy geograficzne:</u> Wittenbergia, Augsburg, Genewa, Nantes.</p>	<p>Nauczyciel w trakcie prezentacji tematu zapisuje na tablicy daty i pojęcia.</p>	
	5'	N: <u>Praca z mapą interaktywną i mapą ścienną</u>	Uczeń potrafi korzystać z mapy interaktywnej i mapy ściennej.
	6'	N: <u>Praca z tekstem źródłowym</u> U: Uczniowie na podstawie przeczytanego fragmentu <i>Tez Marcina Lutera z 1517 r.</i> (prezentacja multimedialna) odpowiadają na pytania.	Uczeń potrafi dokonać analizy fragmentu tekstu źródłowego.
	6'	N: <u>Praca z filmem</u>	Uczeń potrafi na podstawie obejrzanego fragmentu filmu odpowiedzieć na pytania. Potrafi porównać źródło audiowizualne ze źródłem tekstowym.
V. Rekapitulacja pierwotna (sprawdzenie stopnia opanowania nowych treści,		N: <u>Pogadanka</u> U: Zdefiniujemy pojęcie reformacji. Jakie wyznania protestanckie ukształtowały się w jej	Uczeń potrafi zdefiniować pojęcia, kształtuje umiejętność syntezy materiału.

wnioski) 5'		wyniku? Proszę wymienić ich założycieli. Przypomnijmy, jakimi postanowieniami zakończyły się wojny religijne w Niemczech i we Francji.	
VI. Praca domowa (zadanie, wyjaśnienie) 2'		<u>Zadanie i wyjaśnienie pracy domowej na następną lekcję:</u> Ćwiczenia: 3 i 4/30 z zeszytu ćwiczeń. Jako problem do przemyślenia: „Czy, twoim zdaniem, można powiedzieć, że ostatecznie w wojnach religijnych zwyciężyła zasada tolerancji religijnej? Odpowiedź uzasadnij”.	
VII. Kontrola i ocena 2'		Podsumowanie wyników pracy uczniów. Ocena stopnia i jakości ich zaangażowania w lekcję, wynagrodzenie „plusami” najbardziej aktywnych.	